

ข้อเสนอแนะทาง

การเตรียมบุคลากรก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ของคณะกรรมการพัฒนาบุคลากรและสร้างองค์ความรู้ในงานยุติธรรม

กระบวนการยุติธรรมและกฎหมาย มีความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่และความผาสุกของบุคคลในสังคม นับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต กระบวนการยุติธรรมที่มีความมั่นคงและประชาชนมีความเชื่อมั่นยังเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของประเทศชาติอีกด้วย หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระบวนการยุติธรรมมีอยู่เป็นจำนวนมาก บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายและการอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้แก่ประชาชนก็มีอยู่เป็นจำนวนมากเช่นกัน บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมนี้ ถือว่าเป็นผู้ที่มิบทบาทที่จะเสริมสร้างภาพลักษณ์และสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศ

การที่จะพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกที่ดีในการให้บริการ จึงนับเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและสมควรที่จะมีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ ได้มีการคำนึงถึงการเตรียมบุคลากรก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อส่งเสริมกลไกในการคัดเลือก สรรหาของหน่วยงาน ให้มีโอกาสในการคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีจิตสำนึกรักความยุติธรรมเข้าสู่หน่วยงาน เพื่อการปฏิบัติงานด้านการบังคับใช้กฎหมาย และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนต่อไปได้

แนวทางในการเตรียมบุคลากรก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม มีดังนี้

๑. การเตรียมบุคลากรก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

๑.๑ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา

๑.๑.๑ ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนดนโยบายแก่สถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนสาขาวิชา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มีการผลิตบัณฑิตเพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยให้บรรจุหัวข้อวิชาที่เป็นองค์ความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรมไว้ในหมวดวิชาบังคับ พร้อมทั้งติดตามผลการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และให้สอบถามความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการด้วย โดยมีหัวข้อวิชา ดังนี้

หัวข้อวิชาที่ ๑ กระบวนการยุติธรรมและกฎหมายในชีวิตประจำวัน

คำอธิบายรายวิชาประกอบด้วย แนวคิด หลักการ ความหมายของการบริหารงานยุติธรรมทางแพ่ง อาญา และปกครอง ประวัติและพัฒนาการของกระบวนการยุติธรรมสากล ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป กฎหมายสำคัญในการดำเนินชีวิต กฎหมายที่เป็นข้อบังคับของสังคมและประเทศชาติ หลักนิติธรรม กระบวนการยุติธรรมทางเลือก ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรม

หัวข้อวิชาที่ ๒ หลักสิทธิมนุษยชน คุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล

คำอธิบายรายวิชาประกอบด้วย หลักสิทธิมนุษยชน บทบาทและการพัฒนาของสิทธิมนุษยชน ระดับสากลและสังคมไทย มโนทัศน์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน นโยบายการพัฒนาของรัฐที่ส่งผลต่อสิทธิมนุษยชน แนวคิดทางด้านคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบทางสังคมของบุคลากรภาครัฐ การปฏิบัติตนตามหลักธรรมาภิบาล ประเด็นปัญหาทางจริยธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ ผลกระทบทางสังคม และแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

๑.๑.๒ ให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนสาขาวิชา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน โดยการบรรจุหัวข้อวิชาที่เป็นองค์ความรู้

ด้านกระบวนการยุติธรรมไว้ในหมวดวิชาบังคับ พร้อมทั้งรายงานความก้าวหน้า และปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ให้ สกอ. ทราบ ภายในระยะเวลา ๑ ปี หลังจากที่มีมติคณะรัฐมนตรี

๑.๒ การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมหรือโครงการเสริมสร้างจิตสำนึกรักความยุติธรรม

๑.๒.๑ ให้นำหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ดำเนินการดังนี้

- จัดกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นการให้ความรู้ หรือเสริมสร้างจิตสำนึกรักความยุติธรรมให้แก่ เยาวชน นิสิต นักศึกษา ผ่านกิจกรรมต่างๆ อาทิเช่น การฝึกอบรม การฝึกงานที่ส่งเสริมการเพิ่มทักษะในวิชาชีพ กิจกรรมส่งเสริมความยุติธรรมในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น และให้มีการออกประกาศนียบัตรรับรองให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ ทั้งนี้ ให้มีการพิจารณาประกาศนียบัตรเพิ่มเติม นอกเหนือจากกลไกพื้นฐานของการคัดเลือกและสรรหาบุคลากรเข้าสู่หน่วยงาน

- ให้ดำเนินการสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมหรือโครงการเสริมสร้างจิตสำนึกรักความยุติธรรม โดยกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของคำรับรองการปฏิบัติราชการของหน่วยงาน และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ เป็นผู้ดำเนินการติดตาม และกำกับดูแล

๑.๒.๒ ให้สำนักงานประมาณ สนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมกิจกรรมหรือโครงการเสริมสร้างจิตสำนึกรักความยุติธรรมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

๒. การพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

๒.๑ การกำหนดให้มี “ค่านิยมร่วมของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม”

ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ดำเนินการดังนี้

- ยึดถือค่านิยมร่วมของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ๕ ประการ เป็นแนวทางการครองตน และการดำรงชีวิตที่ดี ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายและการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ดังนี้

ประการที่ ๑ ยืนหยัดในความถูกต้อง เทียงธรรม

ประการที่ ๒ มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต

ประการที่ ๓ มีจิตสำนึกในการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

ประการที่ ๔ ใฝ่รู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ประการที่ ๕ ผลักดันความยุติธรรมแก่ประชาชน โดยไม่เลือกปฏิบัติ

- จัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมค่านิยมร่วมของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม อาทิเช่น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรักความสามัคคีและการมีจิตสาธารณะ กิจกรรมเชิดชูเกียรติบุคลากรที่มีความซื่อสัตย์สุจริต การส่งเสริมให้มีศูนย์การเรียนรู้และค้นคว้าด้านกฎหมาย และการเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายและประมวลจริยธรรม

- นำค่านิยมร่วมไปปรับเป็นเกณฑ์การประเมินสมรรถนะบุคลากร พร้อมจัดทำระบบการประเมินมาตรฐานคุณธรรมไว้ในระบบบริหารงานบุคคล และกำหนดบทลงโทษสำหรับบุคลากรที่ประพฤติตนไม่สอดคล้องกับค่านิยมร่วมและประมวลจริยธรรมของหน่วยงาน

๒.๒ การกำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

๒.๒.๑ ให้นำหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ดำเนินการดังนี้

- บรรจุแนวทางการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมไว้ในหลักสูตรการฝึกอบรมของหน่วยงาน รวมทั้งจัดทำหลักเกณฑ์การประเมินผลการฝึกอบรมตามแนวทางการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม เพื่อเป็นกลไกประกอบการพิจารณาความก้าวหน้า (Career Path) ทั้งนี้ ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอกด้วย

การพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ บุคลากรระดับต้น บุคลากรระดับกลาง และบุคลากรระดับสูง โดยเน้นการพัฒนาบุคลากรในด้านองค์ความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) และด้านทัศนคติ (Attitude)

ด้านองค์ความรู้ ควรจัดให้บุคลากรในระดับต้นได้มีองค์ความรู้ด้านบทบาทและภารกิจของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม กฎหมายเบื้องต้นและระเบียบต่างๆ หลักสิทธิมนุษยชนและหลักสากลต่างๆ สภาพปัญหาสังคมและการเปลี่ยนแปลง การป้องกันอาชญากรรมและการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ สำหรับบุคลากรระดับกลาง องค์ความรู้เพิ่มเติม ได้แก่ หลักการบูรณาการความร่วมมือและการประสานงาน การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นวัตกรรมและความเปลี่ยนแปลงในกระบวนการยุติธรรม และสำหรับบุคลากรระดับสูง องค์ความรู้เพิ่มเติม ได้แก่ ความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลก และการบูรณาการเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม

ด้านทักษะ ควรจัดให้บุคลากรระดับต้นได้มีทักษะด้านการให้บริการและอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้กับประชาชน การศึกษาค้นคว้าให้รู้เท่าทันสถานการณ์ การวิเคราะห์เพื่อการป้องกันอาชญากรรมและการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีมและการประชาสัมพันธ์ สำหรับบุคลากรระดับกลาง ทักษะเพิ่มเติม ได้แก่ การถ่ายทอดเชื่อมโยงความรู้และทักษะ การให้คำปรึกษา การเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการระงับข้อพิพาท สำหรับบุคลากรระดับสูง ทักษะเพิ่มเติม ได้แก่ ภาวะผู้นำ การตัดสินใจ และการทำงานเชิงรุก การมองภาพแบบองค์รวมและความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม และการบริหารงานอย่างบูรณาการ

ด้านทัศนคติ ควรจัดให้บุคลากรระดับต้นได้พัฒนาทัศนคติด้านความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ การต่อต้านการทุจริตและยึดมั่นในความถูกต้อง การยึดมั่นในหลักนิติธรรมและการใฝ่รู้เพื่อพัฒนาตนเอง องค์กรและกระบวนการยุติธรรม สำหรับบุคลากรระดับกลาง ทัศนคติที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม ได้แก่ การยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และการเห็นคุณค่าของเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับบุคลากรระดับสูง ทัศนคติที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม ได้แก่ การบริหารแบบมีวิสัยทัศน์ และการเห็นคุณค่าของการบูรณาการ

๒.๒.๒ ให้กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานกลางในการติดตาม ประสานงาน และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม